

Valer Dellakeza

“Purcărete iubește actorul”

Ce ne puteți spune despre regizorul **Orestiei** și arta lui ?

După felul în care abordează teatrul, eu cred că Silviu Purcărete se apropie foarte mult de adevărul absolut al artei. Este un autor complet; “compune” aproape totul în spectacol: decorul, costumele, câteodată muzica și cel mai adesea scenariul. Ne convinge de fiecare dată că harul e esența profesiunii noastre. Și în cazul **Orestiei**, el a realizat o adaptare, după textul tradus de Al. Miran. Deși a făcut o variantă și la Limoges, acum a schimbat toate personajele, a luat-o de la capăt. Parcă a lucrat cu mai multă plăcere la noi, cu mai multă inventivitate. Se pare că aici se simte mai bine. Poate pentru că apreciază și seriozitatea noastră, ca trupă, cum au făcut de altfel toți cei cu care am colaborat. Nu știu cât suntem de talentați, dar profesioniști ne străduim să fim, mereu dispuși la concentrare și “mobilizare” maximă. Din fericire ne aflăm într-o zodie norocoasă, avându-l alături pe acest creator. Și, trebuie să recunoaștem, șansa reprezintă 80% în munca noastră. Ea ne-a făcut să ne întălim cu Purcărete, dar arta lui ne-a unit până dincolo de granițele meseriei.

Ați avut vreodată impresia că în montările sale actorul este pus pe planul al doilea ?

Acest regizor iubește actorul. Cine spune altceva, nu cunoaște meserie. Se tot bate monedă pe ideea de cor. Dar e mult mai greu să conduci, să îndrumi un grup de oameni decât pe fiecare în parte. Tocmai faptul că reușește să articuleze atâtea individualități într-una singură dovedește cât este de priceput în travaliul său. Am avut ocazia să văd pe casete spectacole ale sale realizate în străinătate (**Don Juan**, **Trei surori**, **Visul unei nopți de vară**), în care nu există cor și unde e de netăgăduit că actorul se află în prim-plan. Acolo se vede mai bine cum acest director de scenă ajută și provoacă actorul să devină la fel de mare ca și el.

M.T.N.

Corul și Orestia democrația

ORESTIA după Eschil • TEATRUL NAȚIONAL din CRAIOVA, THEATRE DE L'UNION – CENTRE DRAMATIQUE NATIONAL DE LIMOGES ET DU LIMOUSIN, OFFSHORE INTERNATIONAL CULTURAL PROJECTS • Data reprezentației: 15 mai 1998 • Scenariul (adaptare după o traducere de Al. Miran), regia, scenografia și coloana sonoră: Silviu Purcărete • Distribuția: Valeriu Dogaru/Valentin Mihali (Paznicul), Maia Morgenstem (Clitemnestra), Ion Colan/Marian Negrescu (Mesagerul), Ilie Gheorghe (Agamemnon, Pylade, Apolon), Mirela Cioabă/Adriana Moca (Casandra), Valer Dellakeza (Egist), Angel Rababoc/Adrian Andone (Oreste), Ozana Oancea/Anca Dragomir (Electra), Natașa Raab (Doica), Tamara Popescu/Gabriela Baci (Pythia), Leni Pințea-Homeag (Atena) și Geni Andone, Constantin Cicort, Corina Druc, Georgeta Luchian-Tudor, Monica Modreanu, Smaragda Olteanu.

Cea dintâi și, dacă se poate spune așa, cea mai neașteptată surpriză pe care o furnizează **Orestia** lui Silviu Purcărete este apariția Corului, puțin după începutul primei părți a trilogiei, **Agamemnon**: în lumina incertă, cenușiu-vioacee – e încă în zori și sunt zorii unei zile tulburi – pe scenă înaintea temător, cu pasul șovăielnic, o masă uniformă de siluete gârbovite. Sunt siluete de bărbați, drapate în costume parcă funcționărești, “de gata”, greoaie, lăbărțate; în mâini poartă cu toții serviete burdușite și bastoane ce se vor transforma apoi în scăunele pliante cu trei picioare (mai țineți minte “cozile” de altădată, la 4 dimineța, la carne ?). Reacția privitorului avizat e promptă: Corul din **Phaedra**, ușor modificat ! Purcărete se repetă ! În realitate, senzația de **déjà-vu** se spulberă (pentru mine, cel puțin, s-a spulberat) după doar câteva clipe, topindu-se într-o idee: ideea masei amorfe, lesne manipulabile, care este, în tragedia scrisă acum 2 500 de ani ca și în comedia umană a societății moderne, “poporul”, acea abstracțiune plurală căreia i se dă iluzia că e ascultată, temută, respectată. Ceea ce în **Phaedra**, piesă așa-zicând intimistă (cu tot amestecul zeilor, conflictul se consumă într-un “triumf” foarte uman),

părea o găselniță de efect mai cu seamă plastic, capătă în **Orestia**, operă cu finalitate morală evidentă, justificare organică și sens superior. Aș spune chiar că, în perspectiva lui Purcărete asupra trilogiei eschiliene, Corul **nu putea** să arate altfel – lucru care nu scade cu nimic meritul regizorului de a-și fi asumat, înfruntând-o implicit, acuzația de autopastisare. Este vorba despre Corul bătrânilor argieni din **Agamemnon**, căci grupul Choeforelor și chiar cel al Eniilor – Eumenide din celelalte două texte au pe scenă o funcție și un aspect mai degrabă decorative, deși celui din urmă îi revine rolul de protagonist în **Eumenidele**. Acel Cor pierde decimat de un rău straniu, inexplicabil, la sfârșitul primei părți a spectacolului, pentru a reapărea sub chipul minusculilor marionete din tribunalul areopagiților care, tras pe sfoară (la propriu !) de Atena, va da în final verdictul favorabil lui Oreste. O amaredezamăgită și aproape înfricoșătoare meditație pe tema democrației “victorioase” propune Silviu Purcărete în **Orestia**, atenuând cumva, pentru uzul optimiștilor incorijibili, sarcasmul concluziei printr-un **ce** apoteotic infuzat secvenței de închidere a spectacolului: versurile unde fostele duhuri

Corul bătrânilor argieni din **Agamemnon**

Fotografii din spectacolul Orestia: Donian Delureanu

răzbunătoare, acum îmblânzite, menesc de bine cetății Atenei cea preaînțeleaptă sunt declamate pe ton avântat, accente muzicale triumfătoare și o lumină dulce-aurie învăluie scena. Doar în fundal o pată de întuneric: frântă, chinuită, silueta Clitemnestrei se îndepărtează încet de euforia generală...

Pentru că în adâncul "tragediei optimiste" a lui Eschil zace, ferecată de studioși între solide coperte conceptuale (înlocuirea străvechiului drept gentilic prin judecata civilă, a unui for democratic, suprimarea legii talionului etc.), o tragedie adevărată, alcătuită din dragoste, ură și răzbunare, din lacrimi și sânge, din carne omenească sfâșiată de suferință. O tragedie pe care Silviu Purcărete a recompus-o scenic cu forță și (pentru mine, uimitoare) sensibilitate. Este tragedia Clitemnestrei. Tragedia femeii care, părăsită vreme de zece ani de către un soț (Agamemnon) pornit să răzbune o cauză străină, a îndrăznit să se "consoleze" cu un iubit de ocazie (Egist), tragedia mamei căreia același soț i-a răpit un copil (Ifigenia) spre a-l sacrifica pe altarul războiului, tragedia soției al cărei "stăpân" întors din luptă aduce cu sine o sclavă-amanță (Casandra), hotărât să o păstreze în continuare

lângă el. Redimensionând subtil relațiile dintre personaje, ba chiar și înfățișarea lor presupusă (Egist, de pildă, nu are nimic din farmecul unui seducător infailibil, "căderea în păcat" a Clitemnestrei e o urmare a însingurării), regizorul explică și motivează gestul răzbunător al reginei. Nu-l scuză, dar îl face inteligibil – cu mintea și cu sufletul. Întreaga parte întâi a spectacolului (**Agamemnon**) alternează scene declamate, "raționale", cu scene mute, în care răsună doar picurul sau curgerea violentă a apei ori acorduri muzicale repede întrerupte. De o excepțională expresivitate, dimensiunea sonoră a montării, aliată cu frumusețea sobră a celei vizuale, produce o înfiorare aproape senzorială (așa e, de pildă, clipa așteptării carului triumfal al lui Agamemnon). Secvența mediană a trilogiei (**Choeforele**) e rezolvată – a doua surpriză a spectacolului – cvasi-pantomimic; teribila poveste a uciderii mamei parcă nu suportă vorbe. Țipătul repetat al Electrei, onomatopeele nelămurite ale lui Oreste, o splendidă imagine: Clitemnestra alăptându-și fiul care în curând îi va străpunge inima... și-apoi, cumplita faptă. Aici se sfârșește, în fond, tragedia. E rândul atot-

puternicilor (al zeilor) să statuteze, cu sprijinul "poporului", că femeia ucisă nu are dreptul nici măcar la remușcările ce-l chinuiesc, întruchipate în Erinii, pe ucigaș...

Sprijinindu-se temeinic pe admirabila echipă a Teatrului Național din Craiova, Silviu Purcărete a creat un spectacol aspru și poetic ca și opera de la care a plecat, un spectacol ale cărui minore imperfecțiuni (unele căderi de ritm) sunt compensate de armonia întregului ce se clădește din contribuția fiecăruia: a invitatei Maia Morgenstern dând statură intens dramatică nefericitei Clitemnestra (păcat că, în seara premierei, interpreta a fost într-o indispoziție vocală acută), a lui Ilie Gheorghe, deopotrivă de pregnant în trufașul Agamemnon și în histrionicul Apolon, a lui Valer Dellakeza, nuanțat și mișcător de uman în Egist, a Mirelei Cioabă, a lui Leni Pințea-Homeag, a lui Ion Colan, a Ozanei Oancea, a lui Angel Rababoc... Și a aceluia instrument de precizie – Corul – în care s-au agregat din nou actorii craioveni. Actori totali, așa cum și Silviu Purcărete se dovedește, în **Orestia**: un autor total.

Alice Georgescu